

Τέχνη, πολιτισμός, σταλινισμός, σοβιετική εξουσία

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Οι Εναλλακτικές Εκδόσεις παρουσιάζουν την Πέμπτη 19 Μαρτίου, στις 19.30, στον χώρο πολιτικής και πολιτισμού «Ρήγας Βελεστινλής», Ξενοφώντος 4, 6ος όροφος, Σύνταγμα, το βιβλίο του Δημήτρη Μπαλτά, «Μαρτυρολόγιο. Συγγραφείς και καλλιτέχνες στο στόχαστρο της

σοβιετικής εξουσίας». Για το βιβλίο θα μιλήσουν οι Νίκος Νικολούδης, δρ Ιστορίας και Φώτης Σχοινάς, δρ Φιλοσοφίας.

Με αφορμή την παρουσίαση αυτή παραθέτουμε τον πρόλογο του εν λόγω βιβλίου.

Το παρόν «Μαρτυρολόγιο» συγγραφέων και καλλιτεχνών που υπέστησαν διωγμούς, βασανιστήρια, εξορία και εκτελέστηκαν ή αυτοκτόνησαν, ή και καταδικάστηκαν σε λήθη, κατά τα χρόνια κυρίως του σταλινισμού, αλλά και του λενινισμού, είναι ενδεικτικό του πνεύματος μιας εποχής, μιας κοινωνίας και βεβαίως μιας συγκεκριμένης ιδεολογικής πρακτικής.

Η μελέτη δεν φιλοδοξεί να αποτελέσει μονομερώς ένα εγχειρίδιο της ιστορίας της ρωσικής λογοτεχνίας ή της πολιτικής ιστορίας των ετών 1917-1966. Αντιθέτως, δια της παρούσης εργασίας επιχειρείται κυρίως η διατήρηση της ιστορικής μνήμης, της εθνικής και συλλογικής, όπως και της ατομικής, που είναι συστατικό στοιχείο της επιβίωσης ενός έθνους και ως ένα βαθμό του παραδειγματισμού των άλλων εθνών. Επίσης σκοπός του γράφοντος είναι να δείξει ότι ο «σταλινισμός», ως θεωρητική σύλληψη και ως πρακτική εφαρμογή, υπήρχε και προ του Στάλιν, κατά την εποχή του Λένιν, και μετά τον Στάλιν, κατά την εποχή του Χρουστώφ. Θα ήταν τουλάχιστον ιστορική αδικία εις βάρος των πολλών και της ιστορίας να περιορίσει κανείς την Τρομοκρατία του σοβιετικού καθεστώτος στα χρόνια της εξουσίας του Στάλιν, ιδιαιτέρως δε στα έτη 1936-1938, ενώ τα γεγονότα μαρτυρούν περί της συστηματικής τρομοκρατικής πρακτικής του σοβιετικού καθεστώτος σε όλην την διάρκεια της ιστορίας του.

Από την άλλη πλευρά, θα πρέπει να σημειωθεί ότι υπήρξαν και συγγραφείς και καλλιτέχνες που επιβίωσαν στους χρόνους στους οποίους εστιάζεται η παρούσα εργασία και που έδωσαν δείγματα της έξοχης δημιουργικότητάς τους. Όμως, είναι γεγονός ότι σε πολλές περιπτώσεις αυτή η δημιουργικότητα των συγγραφέων που παρέμειναν στην ρωσική γη, είχε υποταχθεί στην πολιτική-ιδεολογική σκοπιμότητα, πράγμα που ήταν και ο κύριος λόγος της επιβιώσεώς τους.

Ασφαλώς η σύνταξη του παρόντος «Μαρτυρολογίου» ήταν σε πολλές περιπτώσεις επίπονη, αφού το αρχειακό υλικό είναι εν πολλοίς ανέκδοτο και αμετάφραστο. Εξ άλλου, πολλά αρχεία έχουν πλέον για διάφορους λόγους χαθεί ή παραχαραχθεί ή είναι απρόσιτα στον ερευνητή της υπό εξέταση περιόδου. Επιπλέον, σε πολλές περιπτώσεις, όπως στα περίφημα αρχεία του Σμολένσκ, δεν καταγράφονται (;) πολλές κρίσιμες πληροφορίες. Διαπιστώνεται χαρακτηριστικά ότι «τα αρχεία του Σμολένσκ περιέχουν κάπου 200.000 σελίδες ντοκουμέντων και είναι ουσιαστικά

πλήρη για την περίοδο 1917-1938, είναι εκπληκτική η ποσότητα των πληροφοριών που τα έγγραφα αυτά δέν περιέχουν. Παρ' όλη την υπεραφθονία του υλικού για τις εκκαθαρίσεις του 1929-1937, δεν περιέχουν καμιά ένδειξη για τον αριθμό των θυμάτων, ούτε κανένα άλλο ζωτικό στατιστικό δεδομένο» (Hannah Arendt, *Το ολοκληρωτικό σύστημα*, σ. 10).

Ωστόσο, κατεβλήθη προσπάθεια εκ μέρους του γράφοντος να διασταυρωθούν στοιχεία, χρονολογίες και συνθήκες του θανάτου των προσώπων που καταγράφονται εδώ.

Επίσης θα πρέπει να λεχθεί ότι κατεγράφησαν εδώ ονόματα συγγραφέων και καλλιτεχνών, των οποίων το έργο είναι κατά το μάλλον η ήττον γνωστό στην Δύση και ιδιαιτέρως στην Ελλάδα. Μάλιστα για την καλύτερη βιβλιογραφική κατατόπιση του αναγνώστη, εκτός της βασικής βιβλιογραφίας που χρησιμοποίησα, παραθέτω στο τέλος κάθε κεφαλαίου τα μεταφρασμένα στην ελληνική έργα των περιληφθέντων στην παρούσα μελέτη συγγραφέων και καλλιτεχνών.